

Sosyal Problem Çözme Becerileri

Bu slayt sosyal problem çözme becerilerinin gelişiminde önemli bir belirleyici olan eğitimciler ve ebeveynlere yönelik hazırlanmıştır.

- Yaşamın ilk yılları tüm gelişim alanlarında olduğu gibi, sosyal gelişim alanı için de etkileşime açıktır. Yaşam boyu gelişmeye devam eden sosyal gelişim, bireyin kendini ifade edebilmesini, duygularını kontrol edebilmesini ve çevreye olan uyumunu sağlar (Saarni, 2001).

- Bir bireyin sosyal gelişim açısından başarılı olarak nitelendirilebilmesi için insanlarla kurduğu olumlu ilişkiler ile kendi istekleri arasında denge kurabilmesi beklenirken (Rose-Krasnor, 1997) bu dengenin çocuklar tarafından kurulabilmesi oldukça zordur (Green, Cillessen, Rechis, Patterson ve Hughes, 2008).

- Okul öncesi eğitim sürecinde akran etkileşimindeki artış, gelişimin hızı, oyun arkadaşlarıyla yaşanan çatışmalar çocuğun sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır (Raikes, Virmani, Thompson ve Hatton, 2013). Bu yıllarda çocukların bilişsel, duygusal ve dil gelişimlerdeki ilerleme, sosyal gelişimin parçası olan akran ilişkilerini anlama ve yorumlama, sosyal problem çözme gibi becerilerin gelişiminde etkin bir rol oynamaktadır (Gülay-Ogelman, 2012).

Sosyal Problem Çözme Becerisi Nedir?

- Sosyal problem çözme becerileri, yaşanan sosyal durumlardaki ikilemleri çözmek ya da başa çıkılması zor durumları önlemek amacıyla kullanılan beceriler olarak tanımlanmaktadır (Bredekamp, 2015).
- Sosyal problem çözme becerileri, olumlu ve olumsuz davranışlar ile dürtüsel, kaçınmacı ve akılcı stiller gibi bilişsel ve davranışsal süreçleri içinde barındırır (Nezu, Nezu ve D'Zurilla, 2006).

- Alan yazında kişilerarası (bilişsel) problem çözme becerileri olarak da adlandırılan sosyal problem çözme becerileri, problem durumlarına alternatif çözümlerin üretildiği bilişsel sürecin yanı sıra bireyin kendinin ve karşısındakinin duygularının farkında olarak uygun tepkinin sergilenmesini gerektirir (Dinçer, 1995).

İnanılmaz Yıllar Projesi kapsamında erken çocukluk döneminde sosyal problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik tasarlanan eğitim programında, Webster-Stratton ve Reid (2003), çocukların karşılaştıkları sosyal problem durumlarında problemi çözmek için izlemesi gereken yedi adımı şu şekilde ifade etmişlerdir;

1. Nasıl hissediyorum ve problemim ne? (Problemi ve duyguları tanımlamak)
2. Çözüm ne?
3. Başka çözümler neler? (Beyin fırtınası çözümleri)
4. Sonuçları neler?
5. En iyi çözüm hangisi? (Güvenli mi, adil mi, kendini iyi hissettiriyor mu?)
6. Bu planı kullanabilir miyim?
7. Nasıl yaptım? (Sonuçları değerlendirmek ve mücadeleyi güçlendirmek)

- Yeates, Schultz ve Selman (1990) çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla Kişilerarası Müzakere Stratejilerini (Interpersonal Negotiation Strategies-INS) tasarlamışlardır. Buna göre çocukların bir sosyal problem durumu ile karşılaştıklarında dört adımdan oluşan bu stratejiyi kullanmaları gerekmektedir.

1. Adım – Problemi Tanımlama: Problem kişilerarası ilişkiler yönünden değerlendirilir. Problemi değerlendirmek kişilerarası müzakerenin de temelini oluşturur.

2. Adım – Alternatif Stratejiler Oluşturma: Bu aşamada temel amaç karşı tarafın kabul edebileceği, farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiş stratejiler geliştirmektir.

3. Adım – Bir Stratejinin Seçilmesi ve Uygulanması: daha önce belirlenen stratejilerin sonuçları hakkında öngörüde bulunarak en iyi stratejinin belirlenmesi ve uygulanması amaçlanmaktadır.

4. Adım – Sonuçların Değerlendirilmesi: Stratejinin sonuçları değerlendirilmesi ve geri dönütler alınması sosyal problem çözme becerilerinin gelişimini sağlar (Yeates, Schultz ve Selman, 1990).

Kişilerarası Müzakere Stratejileri

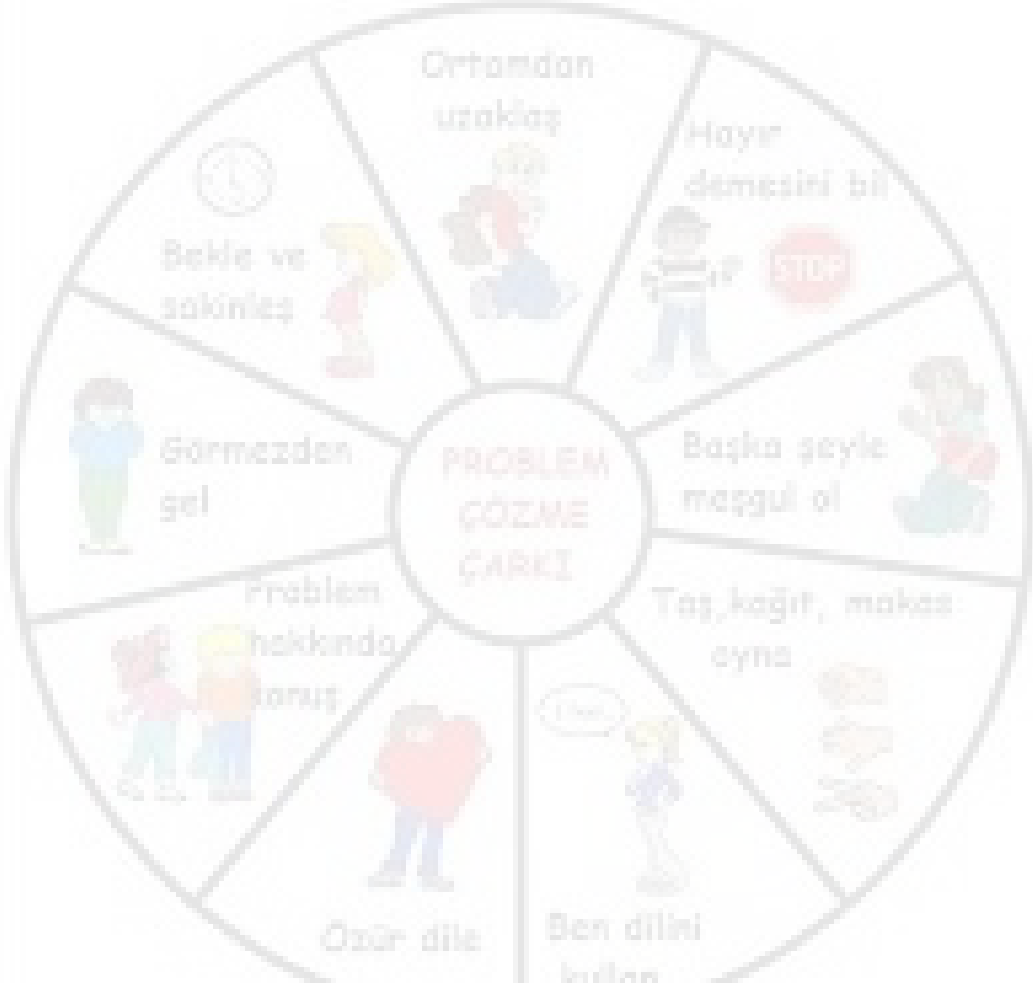
- **Çözümün sadece parçası olun**

Kişisel, sosyal ve mesleki alanlarda karşılaşılan problemleri çözebilmek için, eleştirel düşünme, planlama ve organize etme, gözden geçirme ve değerlendirme becerilerine sahip olmak gerekiyor. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarından itibaren bu becerinin desteklenmesi önem taşıyor. Bu becerinin gelişiminde çözümün tamamı değil parçası olmalıyız.

Problem çözme becerisinin gelişimi için öneriler

NE YAPMALI?

- **Farklı seçenekleri olduğunu gösterin**
- Bazı çocukların, arkadaşı tarafından oyuncuğu elinden alındığında hemen arkadaşına vurduğunu ya da bu tarz tepkiler gösterdiğine şahit olmuşuzdur. Bu çocuklar dürtüsel olarak akıllarına ilk geleni yapıyor çünkü problemle karşılaştıklarında nasıl davranacağını bilmezler.

- Çocuklar günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilmek için gerekli sosyal becerileri büyürken kazanıyorlar. Yalnızca anne ve babalarından gördükleri yöntemleri değil, öğrenerek, etraflarındaki diğer yetişkinlerden de model alıyorlar. Ayrıca zaman içinde edindikleri kendi deneyimleri de ekleyerek problemlerinin çözümü için bir repertuvar geliştiriyor ve zamanı geldiğinde kendince uygun olanı kullanıyor.

- **Aşırı koruyucu ya da baskıcı olmayın**

Araştırmalara göre, aşırı koruyucu ve aşırı baskı ve disiplinli olmak çocuklarda problem çözme becerilerinin gelişmesini engelliyor. Tam tersine demokratik ebeveyn tutumlarının ise çocuklarda problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

- **Çocuđunuzu cesaretlendirin:**

Bir sorunla karşılaştığında çözümlü yolu bulması için çocuğunuzu cesaretlendirin ve onu konu hakkında düşünmesi için teşvik edin.

- **Sorunu kesinlikle siz çözmeyin:**

Çocuğunuzun sorununu sürekli siz çözerseniz, ileride bu konuda sıkıntı yaşayacak ve çoğu zaman da bu problemlerle baş edemeyecektir. Bu nedenle kendi kendine çözüm bulması için fırsat verin. Gerektiğinde yardıma hazır olduğunuzu belirtmekten çekinmeyin.

- **Küçük sorumluluklar verin:**

Kendine güveni olan çocuk sorunlarla baş ederken daha rahat olur. Bu nedenle ona ev içinde küçük sorumluluklar vererek kendine olan güveni artırmaya çalışın.

- **Düşüncelerini sorun:**

Fikirlerini özgürce belirtebilen bir çocuk, sorun çözerken kendi kararlarının önemini anlayabilecek ve bu doğrultuda hareket edecektir. Bu nedenle her zaman çocuğunuzun fikirlerini sorun ve neden böyle düşündüğünü anlamaya çalışın.

- **Sen olsan ne yapardın?:**

Çocuđunuza kitapta ya da filmde olan karakterlerle ilgili sorular sorun. Örneđin; kitaptaki karakter bir sorunla karşılaşmıştır, siz de çocuğunuza “Eđer, sen onun yerinde olsaydın ne yapardın?” diye sorabilirsiniz. Böylece ona farklı sorunlar hakkında düşünme fırsatı vermiş olursunuz.

- **Çeşitli yollar öğretin.**

Ona çözümlü hazır olarak sunmak yerine bir sorunla nasıl baş edilmesi gerektiği konusunda bilgi verin. Bu durumu farklı örneklerle anlatmaya çalışın.

Kaynakça

- Yılmaz, E. (2016). 48-72 Aylık Çocuklara Yönelik Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nin Geliştirilmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İndigo Dergisi, "Çocuklarda problem çözme becerisi geliştirmek için 6 öneri." Erişim: 03.05.2020. <https://indigodergisi.com/2017/09/cocuklar-problem-cozme-becerisi/>.

